

VÄINÖ MONONEN

TALVISOTA KUHMOSSE I

TALVISOTA KUHMOSSE I

Kuolema kolkuttaa korvessa

(C) 2020 Väinö Mononen

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2246-6

TALVISOTA KUHMOSSA I

Kuolema kolkuttaa korvessa

Alkusanat

Sisällöstä

Kertaus on opintojen äiti. Niinpä päätin tehdä yhteenvedon Kuhmon talvisodan taisteluista ja välittää näköiseni yhden miehen testamentin veteraanien puolesta nuoremmille jälkipolville. Tapahtumien ja aineiston laajuuden vuoksi päätin jakaa Kuhmon talvisodan monivaiheiset tapahtumat viiteen eri teokseen otsikolla Talvisota Kuhmossa - Kuolema kolkuttaa korvessa.

Nämä erilliset teokset ovat laajennettu painos alkuperäisestä esikoisteoksestani Kuoleman kujanjuoksu, joka julkaistiin Kuhmon talvisotamuseossa vuonna 2006.

Olen myöhemmin laajentanut sisällöllistä aineistoa tehden siihen vielä tarpeellisia tarkennuksia sekä useita yksittäisiä lisäyksiä.

Talvisota Kuhmossa teokset sisältävät yksityiskohtaista kuvausta eversti Hjalmar Siilasvuon komentaman jalkaväkidivisioonan taisteluista Kuhmossa.

Teoksien sisältö noudattelee niin suomalaisdivisioonan kuin vihollisjoukkojen ja erillisten taisteluosastojen sekä yksittäisten miesten näkökulmasta sotarintaman tärkeimpiä tapahtumia.

Sopii vieläkin ihmetellä, miten tuolloin niin huonosti varustettu reservidivisioona yleensä edes kykeni taistelemaan Puna-armeijan määrällisesti ylivoimaista ja huippuvarusteltua valiojoukkoa vastaan.

Joukot, jotka oli pahimman hädän hetkellä koottu eri puolilta Suomea, sotivat kotipaikkakunnastaan riippumatta ankarissa ääriolosuhteissa menestyksellisesti ja näyttivät vajavaisista varustuksistaan ja pikakoulutuksestaan huolimatta osaamisensa osoittaen niin miesten kuin naistenkin keskuudessa ainutlaatuista uhrimieltä.

Yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta, koti, uskonto ja isänmaa yhdistivät niin miehet kuin naisetkin samalle yhteiselle asialle taisteluun itsenäisyyden ja vapauden puolesta.

Tästä sisäisestä tunnosta rakentui kaikkia yhdistävä unohtumaton ja ainutlaatuinen talvisodan henki.

Vaikka talvisodan päättymisestä on kulunut nyt jo 80 vuotta ja veteraanirivimme huvenneet olemattomiin, näkyvät Kainuun korpimaisemassa meille jälkipolville yhä nuo sammaleen peittämät sodan armottomat arvet, joita emme voi - emmekä saa unohtaa.

Tämä teos on omistettu Kuhmossa 1939-1940 käydyn talvisodan suomalaisveteraaneille ja heidän unohtumattomalle muistolleen.

Enossa 13. maaliskuuta 2020

Väinö Mononen

Sisällysluettelo

Alkusanat

sivu 7

Sisällöstä

sivu 7

Valtakunnallista varautumista

sivu 21

- Kevyt aseistus *sivu 21*
 - Tarvitaan kättä pitempää *sivu 21*
- Valtion Kivääritehdas *sivu 22*
 - Muuta tukimateriaalia *sivu 25*
- Raskas aseistus *sivu 26*
 - Armeijan selkäranka *sivu 26*
- Aseteollisuus Oy *sivu 27*
- Valtion Tykkitehdas *sivu 29*
- Ylipäällikön päiväkäsky no 1 *sivu 32*
- Sotilasvala *sivu 32*

Yleistilanne ja ilmapiiri

sivu 34

- Kansainvälinen tilanne ja Suomi 1930-luvun lopulla *sivu 34*
 - Diktaattorien shakkilauta *sivu 34*
- Hyökkäämättömyyssopimukset *sivu 35*
 - Suomen ja Neuvostoliiton välinen hyökkäämättömyyssopimus 21.1.1932 *sivu 35*
 - Saksan ja Neuvostoliiton välinen hyökkäämättömyyssopimus 23.8.1939 *sivu 36*

- Salainen lisäpöytäkirja *sivu 37*
 - Hyökkäämättömyyssopimuksen salainen lisäpöytäkirja *sivu 37*
- Toinen maailmansota syttyy *sivu 39*
 - Sodanuhka Suomessa kasvaa *sivu 39*
 - Aluevaatimuksia *sivu 39*
- Mainilan laukaukset *sivu 40*
 - Kömpelö provokaatio *sivu 40*
 - Talvisota alkaa *sivu 41*

Talvisota syttyy 30.11.1939Kartta no 1 ***sivu 43***

- Uusi aluepohjainen organisaatio *sivu 43*
 - Jääkäriupseerit suunnannäyttäjinä *sivu 43*
 - Tilannearvio heittää pahasti *sivu 44*
 - Komentajaksi Wiljo (Viljo) Einar Tuompo *sivu 45*
 - Korpiraja - 800 kilometriä *sivu 46*
 - Edessä taktiikan muutos *sivu 47*
 - Vastassa divisioonia *sivu 48*
 - Tarpeelliset T-muodostelmat *sivu 48*
- Isku Laamasenvaaraan *sivu 50*
 - Kohtalon kouraisu *sivu 50*
 - Ammuntavälikohtaus *sivu 54*
- Kiire tuli evakkoon *sivu 58*
- Elämää evakossa *sivu 60*

Valmiutta oli jo kohotettu ***sivu 63***

- Linnoitustöitä *sivu 63*
 - Rajakomppania *sivu 64*
 - Suojeluskunta *sivu 65*
 - Lotta Svärd *sivu 65*

• Viimeiset kertausharjoitukset	<i>sivu 66</i>
• Huoltotoiminta	<i>sivu 67</i>
- Jämäksen kasarmi	<i>sivu 67</i>
- Kuljetukset ja liikenne	<i>sivu 67</i>
- Lääkintähuolto	<i>sivu 68</i>
- Taisteluvälinehuolto	<i>sivu 70</i>
- Taloushuolto	<i>sivu 70</i>
- Kenttäposti	<i>sivu 71</i>
- Puhelinliikenne	<i>sivu 72</i>
- Majoittuminen	<i>sivu 73</i>

<i>Kohteena KuhmoKartta no 2</i>	<i>sivu 75</i>
---	-----------------------

• Jättiläinen ylittää rajan	<i>sivu 75</i>
- Valtava kalusto	<i>sivu 76</i>
• Vastaanottokomitea	<i>sivu 77</i>
- Heti tositoimiin	<i>sivu 77</i>
- Karhu kiipelissä	<i>sivu 78</i>
- Talot tuleen	<i>sivu 79</i>
• Erillinen Pataljoona 14 - Er.P 14	<i>sivu 80</i>
- Komppanianpäälliköt	<i>sivu 81</i>
- Joukkueenjohtajat	<i>sivu 82</i>
• Komennus Saunajärvelle	<i>sivu 83</i>
• Suomalaisten vastahyökkäys	<i>sivu 84</i>
- Evakkoja edessä	<i>sivu 85</i>
• Neuvostojoukot hyökkäävät	<i>sivu 87</i>
- Saarrostusuhka	<i>sivu 88</i>
- Irtautuminen edessä	<i>sivu 89</i>

Osasto Kekkonen

1.12.-28.12.1939Kartat no 3 ja 4 ***sivu 92***

- Kekkonen ja kutsumattomat vieraat *sivu 92*
- Tyrävaara ja Kekkonen *sivu 94*
- Raju takaa-ajo *sivu 95*
 - Rannan talon taistelun sotasaalis *sivu 98*
 - Kiekinniemen talon taistelun sotasaalis *sivu 98*
 - Tapaus Hukkajoelta *sivu 99*

Prikaati Vuokon hyökkäys

8.12.1939Kartta no 5 ***sivu 101***

- Prikaati Vuokko *sivu 101*
- Isku pohjoisesta - Salonmiehen III/JR 25 Klemetissä *sivu 102*
- Isku etelästä - muut pataljoonat *sivu 104*
- Vaismaa Rastissa *sivu 105*
- Veijolan I/JR 25 Sivakassa *sivu 106*
- Tauben II/JR 25 Mämmelässä *sivu 109*

Taktiikkaa ja tapahtumia

sivu 112

- Sisukasta sissitoimintaa *sivu 112*
- Hyökkäyksiä puolin ja toisin *sivu 113*
 - Vihollinen voimissaan *sivu 114*
 - Vihollisen läpimurtoyrityksiä *sivu 115*
- Kuhmon ensimmäinen tykkipatteri *sivu 117*
 - Kova käsikähmä *sivu 118*
 - Jännittävää jäljitystä *sivu 119*
 - Kiero suunnitelma *sivu 120*

Heinäjoen motti 20.12.1939Kartta no 6 ***sivu 122***

- Savijärven taistelu *sivu 123*
 - Lopullinen isku alkaa *sivu 125*

Vaihtelevia tilanteita ***sivu 130***

- Stalinin merkkipäivän suurhyökkäys *sivu 130*
 - Hälyttävä uutinen *sivu 130*
 - Teräsmies *sivu 131*
 - Puhdistuksia *sivu 132*
- Rastissa on rauhatonta *sivu 133*
 - Korpraali Hotakka *sivu 135*
 - Karangon kaatuminen *sivu 136*
 - Määtän tapaus *sivu 136*
- Jouluaaton operaatio *sivu 137*
- Koulumäen taistelu *sivu 138*
 - Kohtalonpeliä *sivu 138*
- Prikaati Vuokko hyökkää... *sivu 140*
- Hyvää... Uutta Vuotta! *sivu 142*

***Vuosi ja vuosikymmen vaihtuvat -
sota jatkuu...*** ***sivu 144***

- Yleistilanne Kuhmon rintamalla *sivu 144*
- Tykkien jylinää ja suksien suihketta *sivu 145*
 - Suksipeliä *sivu 146*
 - Hurjia hiihto-osastoja *sivu 147*
 - Osasto Moilasen kohtalo *sivu 148*
- Pommeja taivaalta *sivu 149*

Uusi komentaja ja uudet joukot ***sivu 154***

- Eversti Hjalmar Siilasvuo ja 5.000 miestä *sivu 154*
 - Historiallinen päätös *sivu 154*
 - Suomussalmelta Kuhmoon *sivu 155*
- Seurallinen, joskin kiivas komentaja *sivu 156*
- Siilasvuon motitustehtävä *sivu 158*
- Joukkojen taistelujaotus *sivu 160*
- Operaatio alkaa harhautuksella *sivu 161*
 - Salonmies saa hyökkäystehtävän *sivu 161*
- Hämmäntävä tuokio *sivu 164*
- Valmistautuminen suurhyökkäykseen *sivu 169*

Suomalaisten suurhyökkäys

29.1.1940Kartta no 7 ***sivu 171***

- Halosen II/JR 25 *sivu 171*
- Muroleen Er.P 14 *sivu 172*
 - Lähtö koittaa *sivu 173*
 - Kolme vihollishyökkäystä *sivu 175*
 - Periksi ei anneta *sivu 177*
- Otteita Er.P 14:n sotapäiväkirjasta *sivu 180*
- Ruotsalon Er.P 12 *sivu 181*
 - Viholliskosketus saadaan *sivu 182*
 - Yhteys omiin saadaan *sivu 184*
- Vihollinen iskee Klemetistä *sivu 187*

Mäkinien Jalkaväkirykmentti 27

sivu 190

- Sihvosen II/JR 27 *sivu 190*
 - Edessä hirsilinnakkeet *sivu 192*
 - Niskan motti *sivu 195*
 - Tie saadaan haltuun *sivu 198*
- Airimon III/JR 27 *sivu 201*
- Lassilan I/JR 27 *sivu 203*
- Turtiaisen osasto *sivu 204*
 - Kolkko kohtaaminen *sivu 204*
 - Vangin kuulustelu *sivu 206*

Löytövaara kutsuu

sivu 208

- Komentajaksi Reino Mankonen *sivu 208*
 - Tavoitteena Löytövaara *sivu 208*
 - Maantie saadaan poikki *sivu 209*
- Huolia huoltotiellä *sivu 211*
 - Pikaosasto toimii *sivu 211*
 - Kilpahuudantaa *sivu 213*
- Mahtava apaja *sivu 215*
- Turtiaista tarvitaan taas *sivu 216*
 - Kahden tulen välissä *sivu 216*
 - Paine kasvaa *sivu 219*
 - Nopea ratkaisu *sivu 220*
- Airimon III/JR 27 Losossa *sivu 222*
 - Kovaa yritystä *sivu 222*
- Pioneerit avainasemassa *sivu 224*
 - Rämäpäisiä temppuja *sivu 224*
 - Kohteena Korsukaupunki *sivu 226*
- Synkkä päivä 4.2.1940 *sivu 227*
- Kaatuneet taivalkoskelaiset *sivu 228*

Uusi vihollisdivisioona!

sivu 230

- 163. Divisioona ylittää rajan *sivu 230*
 - Valtava moukari *sivu 230*
- Hakasen I/JR 65 - kohteena Kannas *sivu 231*
 - Pataljoonan esikunta *sivu 232*
 - Komppaniat *sivu 233*
 - Hyökkäysvalmistelut *sivu 235*
 - Hyökkäys alkaa *sivu 236*
- Kannaksen motti *sivu 238*
 - Hyökkäysyrityksiä *sivu 239*
 - Takaiskuja *sivu 240*
- Tukikohta 101 *sivu 243*
 - Kirottu kohde *sivu 243*
- Suontaustatukikohdan taistelu *sivu 245*
 - Jäinen maa repeää! *sivu 246*
 - Rumaa jälkeä *sivu 247*
 - Katkaisu onnistuu *sivu 249*
- Löytövaara - Kuusijoki *sivu 250*
 - Vastavoimia edessä *sivu 251*
 - Jokivarren valtaus *sivu 252*
- Seitsemän oikein! *sivu 253*

Etsittävänä vihollisen hiihtojoukko

sivu 256

- Tuurinpelä *sivu 256*
 - Tiedustelulentoja *sivu 256*
 - Hiihtojoukko löytyy sittenkin *sivu 257*
 - Pommituslento Repolaan *sivu 258*
 - Lentolehtisiä Saunajärven mottiin *sivu 259*
 - Takaa-ajo Kuhmoon *sivu 260*

TALVISOTA KUHMOSSA I - Kuolema kolkuttaa korvessa

Talvisodan päättymisestä on kulunut nyt tasan 80 vuotta. Tapahtumien ja aineiston laajuuden vuoksi olen jakanut Kuhmon talvisodan monivaiheiset taistelut luettavuuden helpottamiseksi viiteen eri teokseen. Talvisota Kuhmossa I on ensimmäinen julkaisu tästä viiden teoksen sarjasta, joka perustuu esikoisteokseeni Kuoleman kujanjuoksu, joka julkaistiin Kuhmossa vuonna 2006.

Talvisota Kuhmossa teokset sisältävät yksityiskohtaista kuvausta eversti Hjalmar Siilasvuon komentaman 9. Divisioonan taisteluista Kuhmossa. Sisältö noudattelee niin suomalaisdivisioonan kuin vihollisjoukkojen ja erillisten taisteluosastojen sekä yksittäisten miesten näkökulmasta sotarintaman tärkeimpiä tapahtumia.

Joukot, jotka oli pahimman hädän hetkellä koottu eri puolilta Suomea, sotivat kotipaikkakunnastaan riippumatta ankarissa olosuhteissa menestyksellisesti ja näyttivät vajavaisista varustuksistaan ja pikakoulutuksestaan huolimatta osaamisensa, osoittaen niin miesten kuin naistenkin keskuudessa ainutlaatuista uhrimieltä.

Yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta koti, uskonto ja Isänmaa yhdistivät heidät samalle yhteiselle asialle taisteluun itsenäisyyden ja vapauden puolesta.

Tästä sisäisestä tunnosta rakentui kaikkia yhdistävä unohtumaton ja ainutlaatuinen talvisodan henki.

MKT, tietokirjailija Väinö Mononen

